

Temat 3.

**Nauczyciel i uczeń
w dobrej relacji**

Oprac. Iwona Puciłowska

Rok szkolny 2023/2024

Cele tematu 3

1. Określenie warunków budowania relacji międzyosobowych.
2. Poddanie refleksji wpływu fałszywych przekonań na budowanie relacji międzyosobowych.
3. Analiza strategii budowania relacji Nauczyciel – Uczeń.

Treści do tematu 3

- 1) **Jakie są warunki budowania relacji międzyosobowych?**
- 2) **Jak obalać mity i fałszywe przekonania w obszarze budowania relacji?**
- 3) **Dobre relacje fundamentem procesu edukacyjnego**
 - **strategie budowania relacji w obszarze nauczania,**
 - **strategie budowania relacji w obszarze wychowania,**
 - **Strategie budowania relacji w obszarze „jestem blisko, towarzyszę.”**

1.

**Jakie są warunki budowania
relacji międzyosobowych?**

REFLEKSJA na dobry początek

„W profesji nauczyciela dużą rolę grają kompetencje merytoryczne i dydaktyczne, dzięki którym nauczyciel prowadzi ciekawe lekcje i zaraża swoją pasją uczniów. Ale jeszcze ważniejsze są kompetencje w budowaniu relacji z uczniem, szczególnie jeśli weźmiemy pod uwagę, że dzisiejsza młodzież przebywa w szkole niemal tyle samo czasu, co w domu.”

[Jesper Juul] J. Juul, *Kryzys szkoły...*, s. 127. w

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.

Trzy podstawowe warunki budowania relacji z Innymi

CZAS

UWAŻNOŚĆ

**POMOC
I WSPARCIE**

- ✓ Chcę poświęcić im swój czas
- ✓ Chcę dać im swoją uważność
- ✓ Chcę zaoferować im swoją pomoc i wsparcie

Chcę poświęcić Im mój czas

„**Spokojne przebywanie razem**, niespieszne rozmowy i towarzyszenie w rozwoju – zwłaszcza młodym ludziom – **najsilniej buduje relacje.**”

Dlatego tak ważne
jest, by

Zostawić taką **niezaplanowaną** **ćwiczeniami, metodami, materiałami, harmonogramami przestrzeń** na kontakt – zarówno z uczniami, jak i z innymi nauczycielami czy rodzicami.

Relacje są często tym, co tworzy się „**pośród**”, a co wymaga sporych nakładów **czasu.**

Chcę dać Im swoją uważność

- ✓ Uważność to pełne skupienie na drugiej osobie.
- ✓ Uważność to „Tryb ciekawości drugiej osoby”.

Tryb ten można charakteryzować słowami:

- **akceptacja,**
- **empatia,**
- **szacunek.**

Próba zrozumienia tego co drugi człowiek ma w środku, co myśli, czuje, co go motywuje do takiego, a nie innego działania.

Chcę zaoferować Im swoją pomoc i wsparcie

- „Zarówno uczeń, jak i nauczyciel czy rodzic potrzebuje czasem propozycji, co dalej robić, co wypróbować.

Wtedy naszą rolą jest podanie propozycji i stworzenie przestrzeni do próbowania i eksperymentowania z różnymi rozwiązaniami.”

Nauczycielskie dylematy

- 1) *Czy istnieją jakieś proste metody budowania relacji?*
- 2) *Do budowania relacji trzeba mieć chyba skończone jakieś studia psychologiczne...*
- 3) *Dlaczego ciągle mi nie wychodzi w relacjach międzyludzkich...?*
- 4) *Przecież relacje nie zależą ode mnie, a od tego, jakich uczniów i rodziców dostanę...*
- 5) *Są sprawy, których nie da się rozwiązać bez przegranych...*
- 6) *Z niektórymi po prostu się nie da...*
- 7) *Innym się udaje, a mi nie...*
- 8) *Niby wiem dużo o moich uczniach, ale czasem się gubię, nie wiem, co robić...*

2.

Jak obalać mity i fałszywe
przekonania w obszarze
budowania relacji?

Fałszywe przekonania i mity

„W społecznej świadomości pojawia się wiele fałszywych przekonań dotyczących relacji.

Nauczyciele także nie są od nich wolni. Musimy być ich świadomi, bo w przeciwnym razie będą one skutecznie „podkopywały” nasze wysiłki w kierunku budowania relacji.”

Fałszywe przekonanie i mity

1. „Relacje nie zależą od nas, relacje nam się przytrafiają”
2. „Zawsze ktoś musi wygrać, a ktoś inny przegrać – nie ma rozwiązań dobrych dla wszystkich”
3. „W relacjach trzeba być szczerym do bólu”
4. „Dyscyplina i budowanie nauczycielskiego autorytetu wykluczają bycie empatycznym i relacyjnym”

<https://yestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>,
dostęp 17.11.2023 r.

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.,

Fałszywe przekonanie i mity

5. „Dobrym relacjom szkodzą kłótnie i konflikty”
6. „Najlepsze rozwiązania to takie, które przynoszą szybkie efekty”
7. „Problemem są ludzie”
8. „Z niektórymi po prostu się nie da”
9. „To nie jest łatwe!”

<https://yestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>

dostęp 17.11.2023 r.

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.

„Relacje nie zależą od nas, relacje nam się przytrafiają”

To nasza samoświadomość, wyczucie, otwartość, nastawienie na kontakt, umiejętności komunikacyjne, a także życzliwość i serdeczność sprawiają, że mamy dobre relacje z innymi.

Warto przyjrzeć się naszym działaniom i dostrzec swoje mocne strony w zakresie budowania relacji. Jeśli ich u siebie nie dostrzegamy – nie ma powodu do obaw: wszystkie wymienione kompetencje są możliwe do wykształcenia na drodze samorozwoju.

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>,
dostęp 17.11.2023 r.

„Zawsze ktoś musi wygrać, a ktoś inny przegrać – nie ma rozwiązań dobrych dla wszystkich”

„Jeśli priorytetem jest sama relacja i zachowanie pozytywnych więzi, wtedy dużo łatwiej dotrzeć nam do rozwiązań typu „wygrany – wygrany”.

Pytanie brzmi też, czy zawsze jest tak, że musimy ustalać, kto ma rację – a może warto skupić się szukaniu rozwiązań, które pomogą wszystkim i zaspokoją potrzeby wszystkich, bez ustalania, kto ma rację, ale z Poszanowaniem tego, jak kto widzi daną sytuację...”

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>
dostęp 17.11.2023 r.

„W relacjach trzeba być szczerym do bólu”

„{...} w relacjach trzeba być autentycznym, co nie jest równoznaczne z „waleniem prawdy między oczy”.

Dobre relacje są dla nas rozwojowe, a nie każdy komunikat taki musi być.

Warto zastanawiać się nad tym, co w relacji z uczniem, kolegą/ koleżanką z grona pedagogicznego czy rodzicem będzie komunikatami wspierającymi.”

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>,
dostęp 17.11.2023 r.

„Dyscyplina i budowanie nauczycielskiego autorytetu wykluczają bycie empatycznym i relacyjnym”

„Uczniowie definiują autorytet jako kogoś, kto jest autentyczny, kto ma charyzmę, kto kocha to, co robi, i poświęca czas ich problemom.

Żadna z tych cech nie wyklucza budowania relacji.

Bycie empatycznym nie oznacza też bycia uległym i dawania przyzwolenia na „wchodzenie sobie na głowę” – w dobrych relacjach ludzie dają sobie prawo do stawiania granic i jasnego określania tego, co dla nich ważne.”

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>,
dostęp 17.11.2023 r.

„Dobrym relacjom szkodzą kłótnie i konflikty”

„{...} dobre relacje nie powstają wtedy, gdy ludzie się na wszystko zgadzają, tylko wtedy, gdy są autentyczni i w sposób nieagresywny realizują swoje potrzeby;

ani uczeń, ani nauczyciel, ani rodzic nie musi zgadzać się na wszystko;

przeciwnie: prawdziwy kontakt i relacje budują się poprzez przyjazne wyrażanie własnych potrzeb i emocji.”

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>
dostęp 17.11.2023 r.

„Najlepsze rozwiązania to takie, które przynoszą szybkie efekty”

„{...} nie wszystko, co szybkie, jest lepsze. W relacjach nie chodzi o to, by druga osoba (uczeń, inny nauczyciel czy rodzic) wykonywała szybko, bez szemrania nasze polecenia albo żeby zgadzała się od razu na każde zaproponowane przez nas rozwiązanie.

Dialog, ustalanie wspólnych sensów wymagają czasu, ale rozwiązania wypracowane tą drogą są dużo trwalsze i efektywniejsze.”

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>
dostęp 17.11.2023 r.

„Z niektórymi po prostu się nie da”

„{...} gdy przychodzi mi do głowy, że z kimś „się po prostu nie da” – **wkładam specjalny wysiłek, by zrozumieć drugiego człowieka, zobaczyć go z jego problemami, ograniczeniami, jego własnym spojrzeniem na świat.**

Wierzę, że każdy człowiek ma mi coś ważnego do przekazania o sobie.

Ten dodatkowy wysiłek zazwyczaj opłaca się. Ale stąпам też twardo po ziemi – wiem, że to nierealne, by z absolutnie każdym mieć świetne relacje...”

<https://yestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>

dostęp 17.11.2023 r.

„Problemem są ludzie”

„{...} takie przekonanie bardzo silnie wpływa na nasze relacje z innymi. Jeśli wychodzimy od niego, skazujemy się na samotność (co najmniej psychiczną), bo nie ma w nas nastawienia na poznanie drugiego człowieka, jego motywacji, potrzeb, wartości, jest za to szybka ocena, etykietka.

Warto zamieniać to podejście na nastawienie „problemem są problemy” – wtedy możemy wspólnie się z nimi zmagać.”

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>

dostęp 17.11.2023 r.

„To nie jest łatwe!”

„Robienie” relacji z pewnością wiąże się z poniesieniem pewnych kosztów. Po pierwsze dlatego, że gdy angażujemy się w jakikolwiek związek – także z naszymi uczniami czy współpracownikami – musimy zrezygnować z pełnej kontroli sytuacji.

Dla wielu nauczycieli jest to bardzo trudne – wolą opierać się na merytoryce, na sztywnych zasadach, zarządzeniach, ustaleniach, bo to bezpieczne, stabilne i przewidywalne.

W budowaniu relacji musimy w dużym stopniu zrezygnować z takiego podejścia, ponieważ **budowanie więzi polega na otwarciu się na drugiego człowieka, na poleganiu bardziej na własnej intuicji.**

Czasem wymaga od nas rezygnacji z kawałka naszej prywatności i otwarcia się.

<https://vestherapyhelps.com/images/cultura/390/el-mito-de-sisifo-y-su-castigo.jpg>,
dostęp 17.11.2023 r.

3.

Dobre relacje fundamentem procesu edukacyjnego

REFLEKSJA

„Dobre relacje między uczniem a nauczycielem są fundamentem procesu edukacyjnego; to aparat transfuzyjny umożliwiający przekazywanie wiedzy młodemu człowiekowi.”

[Joachim Bauer]

Trzy kręgi tematyczne budowania relacji pomiędzy nauczycielem a uczniem [za N. Boszczyk]

1. UCZĘ.

2. WYCHOWUJĘ.

3. JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ.

JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ

Strategie, które proponuje N. Boszczyk

- **Fizyczna dostępność**
- **Ciekawość**
- **Zasada minimum**
- **Mniej pouczania, więcej słuchania**
- **Problem to komunikat dla Ciebie**
- **Podążaj za potrzebami**

<https://osswiata.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2022/04/nauczyciel-1.jpg>, dostęp 16.11.2023

JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ

FIZYCZNA DOSTĘPNOŚĆ:

- „staraj się w miarę możliwości czasowych być fizycznie dostępny/dostępna dla uczniów;
- nie oganiaj się od nich;
- nie zamykaj podczas przerw w pokoju nauczycielskim.”

„Jeśli istotą Twojej pracy w szkole jest budowanie pozytywnych relacji z uczniami, bez fizycznej obecności przy nich nie będzie to możliwe.

Oczywiście nie znaczy to, że aby budować relacje, trzeba być dostępnym dla każdego ucznia w każdym momencie. **Istotą jest Twoja otwartość i nastawienie na kontakt z uczniami.**”

JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ

CIEKAWOŚĆ – ZAINTERESUJ SIĘ SWOIMI UCZNIAMI,

- „ dopytuj ich o codzienność, o problemy, o radości, o oczekiwania związane ze szkołą czy z ich przyszłością.
- Zainterесuj się tym, co wypełnia ich życie. Wykorzystuj każde miejsce w szkole, by budować relacje – boisko, szkolny korytarz, kolejkę
- w sklepiку.
- Zauważaj ucznia, zagaduj, dopytuj, co u niego słyсhać.
- Z jednej strony nie bój się narażenia na śmieszność, bądź otwarty/otwarta, ale z drugiej – wyczuј uczniowskie granice, nie bądź nachalny/nachalna.
- Możesz też wykorzystać do tego celu ankiety.
- Nigdy nie zakładaj, że wiesz wszystko o swoich uczniach – za każdym z nich stoi zupełnie inna historia.”

Zajrzyј tu: <https://szkoladobrejrelacji.pl/mam-11-klas-i-godzine-zajec-w-tygodniu-niech-mi-pani-nie-chrzani-o-budowaniu-relacji/>, dostęp 17.11.2023 r.

JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ

ZASADA MINIMUM

- „Gdy masz naprawdę mało czasu na budowanie relacji postaraj się porozmawiać i lepiej poznać choć jednego ucznia w tygodniu.
- Możesz trochę bardziej skupić się na nim podczas zajęć, możesz też poprosić go o wypełnienie ankiety, możesz zagadnąć na przerwie pod jakimkolwiek pretekstem.
- Istotą jest tu wejście w kontakt z uczniem i sprawienie, by ten **uczeń poczuł się zauważony.**”

JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ

MNIEJ POU CZANIA, WIĘCEJ SŁUCHANIA

„[...] „młodych ludzi i dzieci trzeba przede wszystkim słuchać.

- Zachęcać do tego, by mówiły o sobie, o swoim życiu i swoich potrzebach, i po prostu słuchać.
- Nauczyciele mają tendencję do moralizowania,
- dawania rad, pouczania, a dla młodego człowieka bardzo często wystarczy wysłuchanie i towarzyszenie w problemach.” **WARTO ZAJRZEĆ:** ↓

<https://szkoladobrejrelacji.pl/jestem--ich-ciekawa-moje-ankietowe-know-how/>

Dostęp, 15.11.2023 r.

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 88

JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ

„PROBLEM TO KOMUNIKAT DLA CIEBIE

- **niepożądane zachowania** ucznia traktuj jako komunikat, że z czymś sobie nie radzi;
- nie bierz ich do siebie, zauważ raczej, że jest to forma wołania o pomoc, o dostrzeżenie.
- Staraj się zobaczyć, o co uczeń stara się zadbać, robiąc to, co robi.
- Warto przytoczyć tu słowa Jespera Juula w odniesieniu do problemu agresji: „Kiedy dzieci i młodzież stają się agresywni, trzeba to rozumieć jako zaproszenie do rozmowy.”

JESTEM BLISKO, TOWARZYSZĘ

PODĄŻAJ ZA POTRZEBAMI

- „dostrzegaj, jakie potrzeby próbują zaspokoić Twoi uczniowie, bo ich reakcje i zachowania to właśnie strategie obrony własnych granic lub zaspokajania ważnych potrzeb, np. rozmowy na lekcji to najczęściej zaspokajanie potrzeby stymulacji i walka z nudą.
- Gdy zaczniesz „czytać” swoich uczniów przez filtr ich potrzeb, gdy zainteresujesz się tym, czego oni potrzebują, czego im brakuje i co jest dla nich ważne, wtedy oni także będą dostrzegać i doceniać działania nauczyciela – młodzi ludzie uczą się po prostu przez naśladowanie.
- Warto też pamiętać o elastyczności, ponieważ jedni uczniowie potrzebują ciepła i bliskości, inni większej dyrektywności i dystansu – im biegłej będziemy te potrzeby rozpoznawać, tym bardziej satysfakcjonujące będą nasze relacje z uczniami.”

WYCHOWUJĘ

<https://osswiata.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2020/02/Nauczyciel-z-uczniami-1.jpg>, Dostęp 17.11.2023 r.

Strategie, które proponuje N. Boszczyk

- **Oczyść pole**
- **Bezpieczeństwo**
- **Partnerstwo**
- **Radość!**
- **Rundka powitalna albo „kto dziś opowie dowcip?”**
- **Integracja**
- **100 pytań do...**
- **Skróć dystans**

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.,

WYCHOWUJĘ

Strategie, które proponuje N. Boszczyk

- **Ucz przykładem**
- **Nasza umowa**
- **Słoik pełen słońca**
- **Przyjazna atmosfera**
- **Zróbmy projekt**
- **Konflikt jest OK.**
- **Chcę docenić...**

<https://osswiata.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2020/02/Nauczyciel-z-uczniami-1.jpg>, Dostęp 17.11.2023 r.

WYCHOWUJĘ

OCZYŚĆ POLE – „wszystkie wymienione pomysły na budowanie relacji stają się bezużyteczne, jeśli w grupie uczniów pozostają nierozwiązane „duże” problemy: przemocy, wzajemnego prześladowania czy poważnych konfliktów.

Nie można budować relacji, gdy w klasie któremuś z uczniów dzieje się krzywda; uczniowie wyczuwają wtedy absurdalność działań nauczyciela, który mówi o budowaniu relacji, a przymyka oko na poważne problemy.

Najpierw zatem trzeba pochylić się nad tym, czym żyje klasa, jakie relacje w niej panują (albo jakich brak), i dopiero potem wdrażać kolejne pomysły na budowanie pozytywnych więzi, cały czas jednak monitorując, co się dzieje z uczniami i między nimi.”

WYCHOWUJĘ

BEZPIECZEŃSTWO – podstawą w budowaniu relacji jest **zawsze** zaufanie i poufność w każdej ważnej dla ucznia sprawie.

- Z tym związana jest także akceptacja – zrezygnuj z bezustannego „poprawiania” i „ulepszania” swojego ucznia.
- Niech czuje, że jest w stu procentach akceptowany – dopóki jego działania nie godzą w innych, ma prawo być taki, jaki jest. Choć to czasem trudne dla nauczyciela, pozostaw za drzwiami klasy własne pomysły na to, jacy mają być uczniowie. Otwórz się na ich różnorodność i na każdym kroku podkreślaj, że akceptujesz ich wybory. Możesz jedynie sugerować pewne rozwiązania, ale bez wywierania presji na
- Ucznia.”

WYCHOWUJĘ

RUNDKA POWITALNA ALBO „KTO DZIŚ OPOWIE DOWCIP?”

- „ – **pięć** minut rozruchu na początku lekcji warto wykorzystać na to, by uczniowie podzielili się tym, z czym przychodzą na zajęcia – mogą to zrobić w kręgu albo w parach.
- Można poświęcić je też na to, by chętny uczeń (albo sam nauczyciel) opowiedział dowcip.
 - Wspólny śmiech i przeżywanie razem pozytywnych emocji nie tylko buduje relacje, ale też jest najlepszym motywatorem – nasz mózg otwiera się na naukę, gdy łączymy treści z wartościami emocjonalnymi (i tym samym angażujemy układ limbiczny).”

WYCHOWUJĘ

100 PYTAŃ DO... – „przełącz Twoim uczniom ważną zasadę waszej współpracy: im więcej pytań, tym lepiej.

- Niech zadają je Tobie na każdym kroku: podczas lekcji (dotyczące zagadnień merytorycznych – pokazujesz im wtedy, że nie ma obawy, gdy czegoś się nie wie), ale także poza lekcją – na przerwie, na wycieczce.
- Uczniowie mogą czuć się bezpiecznie, zawsze mogą wyjaśnić wszelkie wątpliwości. Wiedzą, że jesteś po to, aby im pomóc.
- Jednocześnie miej gotowość odpowiadać na te pytania, a jeśli ich ilość lub rodzaj przekracza Twoje możliwości – asertywnie (bez agresywnych intencji) chroń siebie i mów uczniom, dlaczego na niektóre z nich nie odpowiesz.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa
2020 r., str. 81

WYCHOWUJĘ

SKRÓĆ DYSTANS

- „**badania pokazują, że relacje pomiędzy nauczycielem a uczniami** nacechowane dystansem prowadzą do niższych osiągnięć w uczeniu się, a zatem w miarę możliwości skracaj dystans: mów o sobie, uchylaj nieco ze swojej prywatności; pokazuj, jak radzisz sobie z wyzwaniami, co Cię cieszy, co niepokoi.
- Dla uczniów taka ludzka twarz nauczyciela jest jedną z najważniejszych kwestii: w sytuacji, gdy nauczyciel potrafi w sposób kontrolowany wyjść z roli, uczniowie czują się lepiej zmotywowani do pracy i nauka jest dla nich przyjemnością.
- To podejście wymaga dużej odwagi, ale również rozwagi i znajomości siebie – sam/sama najlepiej wiesz, ile możesz i chcesz o sobie mówić.
- I nie ma to żadnego negatywnego wpływu na Twój autorytet, który opierasz na własnej wiedzy i doświadczeniu, a także na gotowości do niesienia pomocy uczniom.”

WYCHOWUJĘ

- UCZ PRZYKŁADEM** – jeśli chcesz nauczyć Twoich wychowanków budowania pozytywnych relacji między sobą, nie wystarczy przeprowadzić z nimi serii zabaw integracyjnych.
- **Ucz przykładem** – pokazuj im, jak słuchać drugiego człowieka, słuchając ich bardzo uważnie; pokazuj, jak przyjmować krytykę, samemu się nie obrażając; pokazuj, jak chronić własne granice, mówiąc otwarcie o tym, czego nie chcesz i czego potrzebujesz; pokazuj, jak przebaczać, samemu nie nastawiając się źle do nikogo. To dorosły jest zawsze odpowiedzialny za jakość kontaktu z dziećmi; one mają prawo mylić się, obrażać, „strzelać focha” – dopiero uczą się tego, jak budować pozytywne relacje. A robią to poprzez obserwację dorosłych.

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.83

WYCHOWUJĘ

SŁOIK PEŁEN SŁOŃCA – „**notuj** zachowania i słowa uczniów, które prezentują pozytywne postawy, np. życzliwości, zaangażowania, współpracy.

- Karteczki wkładaj do stojącego w klasie słoika, pudełka.
- Zachęcaj też uczniów, żeby robili to samo – notowali pozytywne zachowania albo sprawy, za które są wdzięczni innym w klasie.
- Co jakiś czas otwierajcie razem słoik i czytajcie zebrane karteczki; nic nie stoi też na przeszkodzie, żebyście wszyscy na koniec takiej sesji uścisnęli się nawzajem.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.84

WYCHOWUJĘ

LISTA ZACHOWAŃ BUDUJĄCYCH RELACJE: „wieszamy na ścianie tabelę z czterema kolumnami: w pierwszej zapisujemy początek zdania:

1. „Lubię, gdy.../Świetnie jest, gdy.../Podoba mi się, gdy...”;
 2. w drugiej zostawiamy miejsce na wpisanie zachowania;
 3. w trzeciej zapisujemy kontynuację zdania: „...bo wtedy myślę/czuję, że...”
 4. w czwartej zostawiamy miejsce na wpisanie przez uczniów własnej interpretacji.
- Lista wisi cały rok i każdy może podejść i wpisać swoje przemyślenia dotyczące życia szkolnego albo zachowań innych.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.84

WYCHOWUJĘ

ZRÓBMY PROJEKT – „praca metodą projektu przy **mądrym** wsparciu nauczyciela to jeden z najprostszych sposobów budowania relacji, a jednocześnie realizacji ważnych, wspólnych celów.

Takim projektem może być na przykład organizacja klasowej imprezy, wycieczki (jedno- lub parodniowej) albo realizacja projektu społecznego, co może być większym wyzwaniem, ale dużo bardziej satysfakcjonującym.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.str.85

WYCHOWUJĘ

KONFLIKT JEST OK – „przekazuj uczniom przekonanie, że konflikt jest dobry, gdy prowadzi do lepszego wzajemnego zrozumienia. To nie jest zbyt częsta perspektywa w szkole – zazwyczaj mamy takie przekonanie, że konfliktów należy unikać, że należy je „zamiatać pod dywan”, że „zgoda buduje...”.

- Wystarczy przejrzeć, za co uczniowie dostają w szkole uwagi – przyczyną są najczęściej właśnie uczniowskie kłótnie. A konflikt jest tak naprawdę rozwojową sytuacją, stanowi szansę na to, by uczyć się prezentacji własnej per-Od czego zacząć?
- **Pokazuj, że można się dogadać bez wykorzystywania siły, przewagi albo manipulacji.**
- W tym celu zadбай o spokojne warunki rozmowy (po wcześniejszym wyciszeniu), wysłuchaj uważnie każdej ze stron, dopytaj, co każda ze stron usłyszała, i motywuj do poszukania wspólnego rozwiązania albo przynajmniej wspólnych elementów myślenia.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.86

WYCHOWUJĘ

CHCĘ DOCENIĆ... – w ciągu roku nie stosuję pochwał, **raczej** pytam, jak uczeń się czuje, gdy osiągnie jakiś własny sukces (poprawi wynik, zrozumie jakieś zagadnienie, osiągnie coś ważnego),

często też „przyłapuję” moich uczniów na pozytywnych zachowaniach.

Na koniec roku staram się docenić konkretne zachowania, postawy czy cechy uczniów.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa
2020 r., str.86

UCZĘ

Strategie, które proponuje N. Boszczyk

- Relacja ponad programem
- Bezpieczna przestrzeń
- Relacyjna motywacja
- Nauka jest procesem społecznym
- Szkoła to nie koszary
- Pozytywne „sprawdzanki”
- Szanuj czas uczniów

<https://osswiata.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2021/02/widoczne-1-1024x830.jpg>, dostęp 17.11.2023 r.

UCZĘ

Strategie, które proponuje N. Boszczyk

- **Nauczyliscie mnie!**
- **Daj wybór**
- **Dopytuj**
- **Trzymaj ster**
- **Zasady ustalcie razem**

<https://osswiata.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2021/02/widoczne-1-1024x830.jpg>, dostęp 17.11.2023 r.

U C Z Ę

RELACJA PONAD PROGRAMEM

„[...] przejrzyj program/rozkład materiału, zapoznaj się z wymaganiami edukacyjnymi i postaraj się „odchudzić” treści ze swojego przedmiotu.

Odpowiedz sobie na pytania, **co jest absolutnie najważniejsze i co musi być zrealizowane**, a co może zostać potraktowane „przy okazji” albo może nawet całkowicie pominięte.

Postaw na przydatność wiedzy, jej relację z pozaszkolną rzeczywistością, rozwój pasji i kreatywności.

Taki zabieg zapewni Tobie i Twoim uczniom oddech i czas na budowanie relacji także podczas zajęć.”

U C Z Ę

BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ – „spraw, żeby Twoje lekcje były czasem, gdy uczeń może eksperymentować, uczyć się, sprawdzać, działać.

- Nie krytykuj, nie wyśmiewaj żadnych pytań, **dawaj bezpieczną informację zwrotną na temat pracy ucznia**, a nie bezustannie testuj i oceniaj.
- Wysiętek intelektualny ucznia podczas wykonywania zadań ma zupełnie inny wymiar, gdy **nauczyciel obdarza ucznia uwagą i życzliwością**.
- **Bądź też zaciekawiony/zaciekawiona** tym, co się dzieje z uczniem, co mu sprawia trudności, razem z nim szukaj przyczyn i rozwiązań.
- **Rola nauczyciela nie polega dziś na przekazie wiedzy, a na stwarzaniu sprzyjających warunków do nauki.**”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 74

Bezpieczna przestrzeń

Warto obejrzeć: „**Motyl Austina**” - Ron
Berger

<https://youtu.be/YLtwjiitAZw>

U C Z Ę

RELACYJNA MOTYWACJA – „motywuuj do podejmowania działań i wysiłku przede wszystkim poprzez własny entuzjazm i zaangażowanie.

- Poza tym pokazuj, co Tobie dała ta wiedza, co Ty widzisz w niej interesującego, w jaki sposób można tę wiedzę wykorzystać w rzeczywistości pozaszkolnej.
- Staraj się jak najczęściej odwoływać do doświadczeń uczniów, do ich świata, do współczesnych zdarzeń.
- Warto też zobaczyć, jakie potrzeby kryją się za tym, że niektórzy z naszych uczniów nie uczą się efektywnie.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 74

U C Z Ę

NAUKA JEST PROCESEM

SPOŁECZNYM – „jak najczęściej organizuj pracę w grupach i w parach, umożliwiaj wymianę myśli, pomiędzy uczniami.

Pamiętaj jednak, że dobry lider najpierw ustala dokładne zasady takiej pracy, następnie odwołuje się do nich i bezustannie, ale dyskretnie, towarzyszy swoim podopiecznym podczas wykonywania zadań”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 75

U C Z Ę

SZKOŁA TO NIE KOSZARY -

„szanuj potrzeby Twoich uczniów, nie zamieniaj lekcji w musztrę.

- Atmosfera skupienia i wysiłku intelektualnego nie przekreśla możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb (np. fizjologicznych).
- Na moich lekcjach uczniowie mogą pić (a nawet jeść), korzystać z toalety, odebrać ważny telefon, a nawet wstać i rozprostować kości, jeśli tego potrzebują.
- Zastanów się, w jaki sposób Ty możesz sprawić, by podczas Twoich zajęć uczniowie mogli czuć się w miarę swobodnie i mogli pracować w komforcie fizycznym.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa
2020 r., str. 75

U C Z Ę

POZYTYWNE „SPRAWDZANKI” – gdy sprawdzasz wiedzę, staraj się, żeby towarzyszył temu tylko dobry, mobilizacyjny stres.

- Zastanów się, czy zawsze musisz postawić stopień, może czasem wystarczy **rzetelna informacja zwrotna**.
- Przy sprawdzaniu wiedzy **„nie grilluj” ucznia**, staraj się nie odpytywać przy tablicy, bo nie chodzi przecież o „zrobienie show”, a o efektywną naukę.
- Gdy to możliwe, daj uczniowi wybór co do formy sprawdzenia wiedzy. Może zdecydujesz się też co jakiś czas na „kreatywne sprawdziany” – pisane z wykorzystaniem zeszytu, podręcznika albo wiedzy kolegi/koleżanki.

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 76

U C Z Ę

NAUCZYLIŚCIE MNIE!

- „wprowadź na swoje lekcje zwyczaj dziękowania uczniom za to, że czegoś Cię nauczyli.

Wiem, że to na początku może być trudne, bo przecież to my nauczamy uczniów, a nie oni nas.

Warto jednak zmienić perspektywę – pokazać, że dzięki pracy z nimi musieliśmy coś sobie przypomnieć; dzięki temu, co mówią, zmieniliśmy sposób myślenia o jakiejś kwestii albo dowiedzieliśmy się czegoś nowego o współczesnym świecie.

Taki zabieg nie tylko silnie buduje relacje między Wami, ale wpływa też na poczucie wartości uczniów i ich motywację.

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 76-77

U C Z Ę

- **DAJ WYBÓR** – zastanów się, jakie elementy pracy podczas zajęć mogą podlegać wyborowi, i daj ten wybór uczniom.
- *Podczas moich zajęć uczniowie* mają możliwość wyboru miejsca, w którym siedzą; mogą wybrać pracę w grupie lub pracę indywidualną; mogą wybrać rodzaj zadania (mam przygotowane parę zestawów różnych zadań); mogą wybrać źródło wiedzy (podręcznik, internet lub materiały własne); formę kontaktu ze mną (e-mail, telefon, Messenger, SMS); mogą też zdecydować, czy chcą pracować w domu, czy nie.
- **Pozostawienie autonomii uczącym się wpływa na ich zaangażowanie i wyniki w osiągnięciach, ale też zmniejsza rywalizację, napięcie i otwiera uczniów na siebie nawzajem.”**

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 77

U C Z Ę

TRZYMAJ STER – nie rezygnuj ze swej roli lidera.

- „Twoim zadaniem jako nauczyciela jest pokazywać uczniom, w jakich ramach się poruszamy (że istnieje określony program, że trzeba będzie wystawić oceny, że pod koniec czeka ich egzamin), ale też podążanie za potrzebami uczniów – jak i swoimi (nauczyciel także musi wiedzieć, co jest dla niego ważne i na co zgodzić się może, a na co zgadzać się nie chce).
- **Gdy nauczyciel trzyma ster, znika kwestia dyscypliny:** okazuje się, że można być empatycznym i relacyjnym, a jednocześnie „nie dać sobie wejść na głowę”.
- **A kwestia autorytetu?** Na zaufanie uczniów i chlubne miano autorytetu można (trzeba!) sobie zapracować – i można to osiągnąć, rezygnując z dominacji, tworzenia dystansu i sprawowania kontroli.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa
2020 r., str. 78

U C Z Ę

DOPYTUJ – „przeprowadzaj regularne (np. co 4 tygodnie), krótkie (5-,10-minutowe) ankiety dotyczące swojej pracy.

- Nie bój się zapytać uczniów, co według nich robisz dobrze, a nad czym jako nauczyciel musisz popracować; poproś ich o wskazówki do własnej pracy.
- Zapytaj też, czego im potrzeba podczas pracy z Tobą. Dzięki temu otrzymasz bardzo wartościową informację zwrotną, ale zbudujesz też pozytywne więzi z uczniami.
- Po przeczytaniu ankiety nie zapomnij podziękować za pomoc uczniów i omów krótko wyniki tej ankiety.”

N. Boszczyk, *Dobre relacje w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 77

Warto zajrzeć

<https://e-dos.net/wp-content/uploads/2021/09/ROK-RELACJI-2021-4.pdf>, dostęp 15.11.2023 r.